

А. Д. Діброва,
д. е. н., професор, завідувач кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2503-2431>
В. С. Литвиненко,
к. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6495-0537>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.3.61

ОБЛІК І АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ АГРОБІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

A. Dibrova,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Statistics
and Economic Analysis, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
V. Lytvynenko,
PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Accounting
and Taxation, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ACCOUNTING AND ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS OF AGRIBUSINESS ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF DIGITALISATION

У статті досліджено теоретико-методичні та прикладні аспекти обліку й аналізу фінансових результатів підприємств агробізнесу в умовах цифровізації економіки. Доведено, що впровадження цифрових технологій суттєво змінює підходи до організації інформаційно-аналітичного забезпечення управління, підвищуючи його оперативність, прозорість і глибину аналітичної обробки облікових даних. Означено особливості цифровізації з врахуванням галузевих складових аграрного сектору, зокрема технологічних операцій, виробничих підрозділів і фаз виробничого циклу. Вказано, що цифрові обліково-аналітичні системи враховують біологічну трансформацію активів, вплив сезонності виробництва на формування витрат та надходження доходів, цінові та ринкові чинники. Акцентовано увагу на можливості використання маржинального аналізу (автоматичного розподілу витрат за центрами відповідальності та видами діяльності), контролінгу та аналізу показників результативності, фінансової стійкості та рентабельності. Означено застосування чутливісного аналізу фінансових результатів в умовах використання цифрових технологій та здатність формувати стабільний грошовий потік.

Проаналізовано роль ERP-систем, BI-платформ, хмарних сервісів та цифрових дашбордів у забезпеченні інтеграції облікових, контрольних і аналітичних функцій щодо доходів, витрат і прибутку аграрних підприємств. Окреслено можливості застосування маржинального, факторного та сценарного аналізу фінансових результатів у режимі реального часу, що забезпечує обґрунтованість і оперативність управлінських рішень.

Визначено ключові переваги цифровізації для агробізнесу: зниження інформаційної асиметрії, підвищення точності оцінки рентабельності за видами діяльності та зміцнення фінансової стійкості в умовах зовнішньої нестабільності. Обґрунтовано необхідність подальшого розвитку цифрових інструментів обліку та аналізу як важливого чинника підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору.

The article explores the theoretical, methodological, and applied foundations of accounting and analysis of financial results of agribusiness enterprises in the context of accelerated digital transformation. It has been proven that the introduction of digital technologies significantly changes approaches to organising information and analytical support for management, increasing its efficiency, transparency, and depth of analytical processing of accounting data.

The peculiarities of digitalisation are identified, taking into account the industry components of the agricultural sector, in particular technological operations, production units and phases of the production cycle. It is noted that digital accounting and analytical systems take into account the biological transformation of assets, the impact of seasonality of production on the formation of costs and revenues, as well as price and market factors. Attention is focused on the possibility of using marginal analysis (automatic distribution of costs by responsibility centres and types of activity), controlling and analysis of performance indicators, financial stability and profitability. The application of sensitivity analysis of financial results in the context of digital technologies and the ability to generate a stable cash flow are identified.

The role of ERP systems, BI platforms, cloud services, and digital dashboards in ensuring the integration of accounting, control, and analytical functions for the income, expenses, and profits of agricultural enterprises has been analysed. The possibilities of applying marginal, factor, and scenario analysis to financial results in real-time are outlined, ensuring the validity and efficiency of management decisions.

The key advantages of digitalisation for agribusiness are identified: reducing information asymmetry, improving the accuracy of profitability assessment by activity type, and enhancing financial stability in conditions of external instability. The need for further development of digital accounting and analysis tools is substantiated as an important factor in increasing the competitiveness of the agricultural sector.

Ключові слова: облік, фінансові результати, підприємства агробізнесу, цифровізація, фінансовий аналіз, ERP-системи, бізнес-аналітика, управлінські рішення, фінансова стійкість, конкурентоспроможність, ризик-менеджмент.

Key words: accounting, financial performance, agribusiness enterprises, digitalisation, financial analysis, ERP systems, business analytics, managerial decisions, financial stability, competitiveness, risk management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Аграрний сектор посідає вагоме місце в структурі економіки України, забезпечуючи суттєву частку валової доданої вартості, валютних надходжень від експорту продукції та зайнятості населення у сільській місцевості. Водночас сучасні умови діяльності сільськогосподарських підприємств ускладнюють процеси управління фінансовими результатами. Це зумовлено зростанням цінової волатильності, обмеженням доступом до ресурсів і логістики, посиленням кліматичних ризиків, а також підвищеними вимогами до прозорості та якості фінансової звітності. За таких обставин цифровізація виступає одним із провідних чинників трансформації системи бухгалтерського обліку та аналітичного забезпечення управління.

Запровадження цифрових технологій істотно змінює підходи до формування, обробки та інтерпретації обліково-аналітичної інформації, створюючи передумови для більш оперативного контролю доходів, витрат і фінансових результатів у розрізі окремих культур, напрямів діяльності та центрів відповідальності. Цифрові обліково-аналітичні платформи забезпечують інтеграцію фінансових і виробничих даних, підвищують точність розрахунків та розширюють аналітичні можливості для прийняття управлінських рішень.

У цьому контексті особливої актуальності набуває наукове осмислення впливу цифровізації на облік і аналіз фінансових результатів агробізнесу, зокрема з позицій підвищення ефективності управління прибутковістю, зниження ризиків та формування стійкості сільськогосподарських підприємств в умовах нестабільного економічного середовища.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У працях вітчизняних дослідників (І. В. Барішевська, Ю. В. Висоцька, О. Фальченко, І. В. Свиноус та ін.) обґрунтовано значущість обліку й аналізу фінансових результатів сільськогосподарських підприємств з урахуванням галузевої специфіки, сезонного характеру виробництва та змін облікових процедур під впливом цифрових технологій. Зарубіжні науковці (J. Hardaker, P. Hopkin, J. Wolfert, C. Verdouw) акцентують увагу на інтеграції фінансового аналізу з цифровими платформами, системами управління фермою (Farm Management Systems), технологіями Big Data та ризик-менеджментом як базисом підвищення стійкості та адаптивності аграрного бізнесу. Разом із тим, питання системної інтеграції цифрових обліково-аналітичних інструментів в управління фінансовими результатами підприємств агробізнесу залишається недостатньо дослідженим, що обумовлює необхідність подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження особливостей обліку та аналізу фінансових результатів підприємств агробізнесу в умовах цифровізації, а також обґрунтування напрямів удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління їх прибутковістю в аграрному секторі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У наукових публікаціях вітчизняних дослідників фінансові результати підприємств агробізнесу переважно аналізуються з позиції вдосконалення обліку доходів і витрат, методик розрахунку прибутку та оцінки рентабельності з урахуванням специфіки галузі [1]. Дослідники акцентують увагу на впливі сезонного характеру виробництва, біологічної трансформації активів, кліматичних чинників і державної підтримки на показники фінансових результатів. Значна увага приділяється використанню факторного, маржинального та порівняльного аналізу, а також питанням достовірності облікових оцінок і зіставності фінансових результатів у динаміці, зокрема в умовах цінової нестабільності та зростання виробничих витрат.

Окремий напрям вітчизняних досліджень присвячений трансформації обліково-аналітичного забезпечення сільськогосподарських підприємств в умовах кризових явищ, зокрема зумовлених воєнними ризиками. Науковці наголошують на необхідності адаптації традиційних облікових процедур до нових об'єктів обліку — таких як втрати активів, знецінення біологічних ресурсів, державна або донорська допомога. Водночас актуальним є розширення аналітичного інструментарію шляхом включення показників фінансової стійкості, ліквідності та руху грошових коштів [2]. У цьому контексті фінансовий результат слід розглядати не лише як показник бухгалтерського прибутку, а як узагальнений індикатор життєздатності підприємства в умовах нестабільності.

У дослідженнях зарубіжних науковців сформовано більш комплексний та управлінсько-орієнтований підхід до оцінювання фінансових результатів сільськогоспо-

дарських підприємств [3]. Фінансові результати розглядаються у тісному взаємозв'язку з концепціями стійкості (resilience), управління ризиками та адаптації до зовнішніх шоків, зокрема кліматичних змін, пандемій і збройних конфліктів. Наголошується, що традиційний аналіз прибутковості має бути доповнений оцінкою ризиків, чутливості фінансових показників до змін цін, врожайності, логістичних витрат і валютних коливань, а також сценарним моделюванням можливих траєкторій розвитку бізнесу.

Сучасні наукові дослідження акцентують дедалі більшу увагу на ролі цифровізації в управлінні фінансовими результатами підприємств агробізнесу. Зазначається, що впровадження цифрових обліково-аналітичних систем, ERP-платформ, BI-інструментів та Farm Management Information Systems сприяє інтеграції фінансового, управлінського й операційного обліку, підвищує оперативність аналізу та аргументованість управлінських рішень [4]. Цифрові інструменти розглядаються як засіб подолання інформаційної асиметрії, підвищення прозорості фінансових потоків і посилення контролю за витратами та прибутковістю.

Водночас у вітчизняній літературі наголошується, що цифровізація обліково-аналітичних процесів супроводжується низкою викликів. Серед основних — значні інвестиційні витрати, необхідність перепідготовки персоналу, загрози кібербезпеці та нерівномірний доступ до цифрової інфраструктури, особливо у малих і середніх агропідприємствах [5]. Це зумовлює потребу в подальших дослідженнях, спрямованих на інтеграцію цифрових інструментів з методиками обліку й аналізу фінансових результатів, а також на розроблення адаптивних моделей управління прибутковістю в умовах високої невизначеності та трансформації аграрних ринків.

Цифровізація бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств спричиняє системний перехід від фрагментарних, паперових та ізольованих форм ведення обліку до інтегрованих інформаційних середовищ, у межах яких фінансові, виробничі та управлінські дані формуються в єдиному цифровому просторі. Застосування ERP-систем, хмарних сервісів та електронного документообігу забезпечує автоматизоване збирання й обробку первинної інформації, зменшення впливу людського фактора, підвищення точності, оперативності та узгодженості облікових даних між різними підсистемами управління. У наукових працях наголошується, що цифрові технології створюють умови для переходу від формального фіксування господарських операцій до використання обліку як інструменту активного управління фінансовими результатами та підвищення економічної ефективності аграрного підприємства [6].

Цифровізація обліку доходів і витрат у розрізі культур, технологічних операцій, виробничих підрозділів і етапів виробничого циклу набуває особливого значення для аграрного сектору, враховуючи його складну організаційно-технологічну структуру. Такий рівень деталізації дає змогу не лише більш обґрунтовано формувати фінансові результати, а й здійснювати глибокий управлінський аналіз ефективності окремих видів продукції, технологічних процесів і внутрішніх підрозділів підприємства.

Цифрові обліково-аналітичні системи забезпечують можливість урахування сезонного характеру виробництва, біологічної трансформації активів, нерівномірного розподілу витрат і доходів упродовж року, а також впливу природно-кліматичних, цінових і ринкових чинників. Це дозволяє своєчасно виявляти відхилення від запланованих показників, оперативно коригувати виробничі програми та приймати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на підвищення рентабельності та зміцнення фінансової стійкості аграрних підприємств. У наукових джерелах наголошується, що саме цифрові обліково-аналітичні рішення уможливають системне застосування маржинального аналізу, контролінгу та оцінювання рентабельності на мікрорівні (за окремими культурами або технологіями), що істотно підвищує якість управлінських рішень у сільському господарстві [7].

Зарубіжні дослідження підкреслюють, що цифровізація обліку та аналізу є ключовим чинником зміцнення стійкості сільськогосподарських підприємств в умовах цінової волатильності, кліматичних ризиків та кризових викликів [8]. Інтеграція бухгалтерського обліку з цифровими аналітичними інструментами створює умови для комплексного поєднання фінансових показників із даними про врожайність, використання ресурсів і логістику, формуючи цілісну інформаційну базу для ризик-орієнтованого управління та сценарного планування.

Важливим є також те, що цифрові обліково-аналітичні системи суттєво спрощують застосування вимог міжнародних стандартів фінансової звітності, зокрема МСФЗ (IAS) 41 "Сільське господарство". Цифрові інструменти дозволяють здійснювати більш точну й регулярну оцінку біологічних активів і сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю, автоматизують розрахунки, підвищують контроль за витратами та забезпечують достовірне відображення фінансових результатів у звітності. У науковій літературі наголошується, що саме інтеграція цифрових рішень із міжнародними стандартами обліку сприяє підвищенню прозорості фінансової інформації, зміцнює довіру інвесторів і кредиторів та формує передумови для інтеграції українського аграрного бізнесу у світові фінансові ринки [9].

Цифрові інструменти аналізу фінансових результатів суттєво змінюють зміст, логіку та функціональну роль аналітичної діяльності в аграрному бізнесі. Впровадження BI-платформ, аналітичних модулів ERP-систем і фінансових дашбордів трансформують аналіз із ретроспективної практики в динамічний процес постійного моніторингу, прогнозування та підтримки управлінських рішень у режимі реального часу.

На відміну від традиційних підходів, що базувались на підсумкових показниках звітного періоду, цифрові рішення дають змогу безперервно відстежувати зміни доходів, витрат і прибутку в розрізі окремих культур, видів діяльності та центрів відповідальності. Це забезпечує своєчасне виявлення відхилень від запланованих параметрів, аналіз їх причин і оперативне коригування управлінських дій.

Крім того, використання сценарного моделювання та інструментів прогнозової аналітики дозволяє оцінювати наслідки змін у ціновій кон'юнктурі, вартості ре-

сурсів чи обсягах виробництва, що підвищує здатність підприємства адаптуватися до економічної нестабільності та знижувати рівень фінансових ризиків. У наукових дослідженнях з управлінського обліку та фінансового менеджменту підкреслюється, що подібна трансформація є чинником зростання гнучкості та стійкості аграрних підприємств до коливань аграрного ринку [10].

У контексті цифровізації особливої актуальності набувають сценарний і чутливості аналіз фінансових результатів. Сучасні BI-інструменти дають змогу моделювати альтернативні варіанти розвитку подій (what-if сценарії), оцінюючи вплив змін цін на продукцію, вартості ресурсів, урожайності чи логістичних витрат на кінцеві фінансові показники. Зарубіжні дослідники наголошують, що поєднання фінансового аналізу з цифровими моделями ризиків дозволяє перейти від статичного підходу до прибутковості до ризик-орієнтованої моделі управління, що особливо важливо для аграрного бізнесу в умовах високої мінливості та невизначеності [11].

У цифровому середовищі маржинальний дохід набуває статусу ключового аналітичного показника, що відображає внесок окремих видів продукції, культур або технологій у покриття постійних витрат та формування прибутку. За висновками вітчизняних дослідників, саме цифрові обліково-аналітичні системи забезпечують технічну можливість для регулярного проведення маржинального аналізу в аграрному секторі, завдяки автоматизованому розподілу витрат за центрами відповідальності та напрямками діяльності [12]. Такий підхід дозволяє оцінювати ефективність окремих культур не лише з погляду рентабельності, а й за їхньою здатністю генерувати стабільний грошовий потік.

Використання цифрових обліково-аналітичних систем значно спрощує розрахунок і тлумачення показників операційного важеля, які демонструють чутливість прибутку до змін обсягів виробництва та реалізації продукції. Зважаючи на високий рівень постійних витрат, характерний для більшості сільськогосподарських підприємств, застосування такого аналізу дозволяє своєчасно виявляти ризики суттєвих коливань фінансових результатів у разі змін ринкової ситуації.

У цілому, впровадження цифрових інструментів фінансового аналізу сприяє переходу від формальної фіксації показників рентабельності до активного управління прибутковістю підприємств аграрного сектору. Поєднання оперативного моніторингу з маржинальним та сценарним аналізом створює надійну інформаційну основу для посилення фінансової стійкості, оптимізації структури виробництва та зниження ризиків у нестабільному економічному середовищі.

Впровадження цифрових технологій у сферу бухгалтерського обліку та фінансового аналізу підприємств агробізнесу створює низку важливих переваг, які проявляються як на операційному, так і на стратегічному рівнях управління. Передусім цифровізація сприяє зростанню оперативності отримання фінансової інформації, що дає змогу керівникам ухвалювати управлінські рішення на основі актуальних даних про доходи, витрати, грошові потоки та фінансові результати. Автоматизація облікових процедур знижує трудомісткість рутинних операцій, зменшує ймовірність помилок, пов'язаних

Таблиця 1. Програмне забезпечення для обліку та аналізу фінансових результатів

Бухгалтерське програмне забезпечення	Інформаційні системи управління підприємством (ERP-системи)
MASTER: Агро – спеціалізована бухгалтерська система для підприємств агробізнесу з можливістю обліку фінансових результатів за видами діяльності, культурами та полями, що дозволяє аналізувати рентабельність кожного напрямку сільськогосподарського виробництва окремо.	SAP ERP – потужна глобальна інформаційна система, яка забезпечує багаторівневий облік фінансових результатів у реальному часі з можливістю консолідації даних по юридичних особах, сегментах бізнесу та географічних регіонах відповідно до національних положень бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності. Містить розширення для обліку і аналізу у різних галузях економіки, зокрема аграрних підприємствах.
Дебет Плюс – бухгалтерське програмне забезпечення українського виробництва, яке формує фінансові результати відповідно до НП(С)БО з автоматичним закриттям рахунків класу 9 та формуванням Звіту про фінансові результати.	Microsoft Dynamics 365 – хмарна ERP-платформа від відомого розробника – корпорації Microsoft, з модульною архітектурою, де фінансові результати формуються автоматично з інтеграцією всіх бізнес-процесів (продажі, закупівлі, виробництво) та можливістю аналітики через Power BI з багатовимірними звітами.
Bookkeeper – проста бухгалтерська програма для малого бізнесу та ФОП, де облік фінансових результатів ведеться у спрощеному вигляді через автоматичне визначення доходів та витрат без складного аналітичного обліку.	IT-Enterprise – українська ERP-система, що забезпечує облік фінансових результатів відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку з детальною аналітикою за центрами відповідальності, проектами та напрямками діяльності з автоматичним розподілом непрямих витрат.
Agri:Бухгалтерія – галузеве рішення для фермерських господарств та невеликих аграрних підприємств, яке забезпечує облік фінансових результатів з деталізацією за технологічними картами, сівозміними та видами продукції з можливістю калькулювання собівартості по кожній культурі.	Вправно – вітчизняна хмарна ERP-система з автоматичним формуванням фінансових результатів на основі первинних документів, інтегрованою аналітикою рентабельності за товарами, клієнтами та проектами з наочною візуалізацією показників.

з людським фактором, і підвищує узгодженість даних між фінансовим і управлінським обліком та податковими розрахунками.

Однією з ключових переваг цифровізації є суттєве розширення аналітичних можливостей у сфері управління фінансовими результатами аграрних підприємств. Використання інтегрованих ERP- та BI-рішень забезпечує можливість глибокого аналізу рентабельності не лише на рівні підприємства в цілому, а й у розрізі окремих культур, напрямів діяльності, виробничих підрозділів та центрів відповідальності. Така деталізація є надзвичайно важливою з огляду на складну, багатогалузеву структуру агробізнесу. Найпоширеніші програми для обліку та аналізу фінансових результатів в Україні представлені у таблиці 1.

Цифрові платформи відкривають широкі можливості для використання маржинального аналізу, аналізу операційного важеля та сценарного моделювання, що дозволяє оцінювати чутливість прибутку до змін ключових факторів — таких як ціни на продукцію, вартість ресурсів, урожайність, логістичні витрати або валютні коливання. У підсумку управління фінансовими результатами набуває проактивного характеру: менеджмент отримує інструменти не лише для фіксації фактичних показників, а й для прогнозування ризиків, визначення оптимальної виробничої структури та посилення фінансової стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності.

Водночас у науковій літературі звертається увага на низку обмежень і ризиків, які супроводжують процес цифровізації. Серед основних стримувальних чинників — високі початкові витрати, пов'язані з придбанням ліцензійного програмного забезпечення, модернізацією IT-інфраструктури та оплатою послуг зовнішніх фахівців. Для малих і середніх сільськогосподарських підприємств ці витрати часто є надмірними, особливо з огляду на обмежений доступ до фінансових ресурсів і значну залежність від природно-кліматичних та ринкових чинників. Окрему проблему становить інформаційна безпека, оскільки цифровізація підвищує вразливість фінансових даних до кіберзагроз і несанкціонованого доступу, що потребує додаткових інвестицій у системи захисту [13].

Важливими бар'єрами цифровізації виступають також кадрові та організаційні чинники. Запровадження цифрових обліково-аналітичних систем потребує суттєвого підвищення цифрової грамотності бухгалтерів, фінансових аналітиків і менеджменту, а також перегляду усталених підходів до організації облікових процесів. У наукових джерелах підкреслюється, що за відсутності належної підготовки персоналу та активної підтримки з боку керівництва цифрові рішення часто залишаються частково реалізованими, що значно знижує їх економічну ефективність [14].

У цьому контексті суттєво посилюється значення державної аграрної та цифрової політики, а також га-

лузових програм підтримки, спрямованих на розвиток телекомунікаційної та інформаційної інфраструктури в сільській місцевості. Важливим завданням є також запровадження фінансових стимулів для впровадження сучасних IT-рішень, зокрема, грантів, податкових пільг і пільгового кредитування — та формування цифрових компетенцій працівників аграрного сектору. Особливої актуальності набуває підтримка з боку держави малих і середніх агропідприємств, для яких бар'єрами цифровізації залишаються значні стартові витрати та кадровий дефіцит.

Цифровізація обліково-аналітичних процесів в агробізнесі має вагомий потенціал для підвищення ефективності управління фінансовими результатами, забезпечення прозорості фінансових потоків та наукової обґрунтованості управлінських рішень. Водночас рівень її ефективності залежить не лише від ступеня технологічного забезпечення, а й від здатності підприємств інтегрувати цифрові інструменти у системи стратегічного управління, ризик-менеджменту та бюджетного контролю. Відтак цифрова трансформація агробізнесу має розглядатися не як окремий IT-проект, а як комплексний вектор організаційних, інституційних і кадрових змін, орієнтованих на зміцнення стійкості та підвищення довгострокової ефективності функціонування підприємств.

У цьому контексті удосконалення обліку й аналізу фінансових результатів підприємств агробізнесу в умовах цифровізації доцільно здійснювати за кількома взаємопов'язаними напрямками, що формують цілісну обліково-аналітичну архітектуру управління. Насамперед пріоритетом має стати розвиток управлінського обліку з поглибленою деталізацією за культурами, видами продукції, технологічними операціями та центрами відповідальності. Такий підхід дає змогу точніше ідентифікувати джерела прибутковості й збитковості, враховувати сезонні та біологічні особливості аграрного виробництва, а також формує підґрунтя для проведення маржинального аналізу та впровадження системи контролю.

Одним із ключових напрямів удосконалення обліково-аналітичного забезпечення є інтеграція ERP-систем із BI-платформами, що дозволяє трансформувати великі масиви облікової інформації у зрозумілі та візуально зручні управлінські дашборди й аналітичні моделі. Поєднання таких цифрових інструментів забезпечує оперативний моніторинг фінансових результатів у режимі реального часу, порівняння планових і фактичних показників, а також проведення сценарного та чутливого аналізу. У наукових дослідженнях наголошується, що саме така інтеграція створює передумови для переходу від постфактум-аналізу до проактивного управління прибутковістю в умовах високої волатильності аграрних ринків [15].

Важливою складовою цифрової трансформації є інтеграція фінансового аналізу з сучасними інструментами бюджетування та ризик-менеджменту. Використання цифрових бюджетних моделей і систем оцінювання ризиків дає змогу враховувати вплив цінових, кліматичних, логістичних і фінансових чинників на очікувані результати діяльності, формувати альтернативні сценарії розвитку та своєчасно адаптувати управлінські

рішення. У такому підході фінансовий результат постає не лише як підсумковий індикатор, а як динамічний об'єкт управління, чутливий до змін у зовнішньому середовищі.

Важливою умовою ефективної цифрової трансформації аграрного сектору є інвестування в розвиток цифрових компетенцій бухгалтерів, фінансових аналітиків і управлінського персоналу сільськогосподарських підприємств. Дослідження свідчать, що результативність впровадження цифрових обліково-аналітичних систем значною мірою залежить від професійної підготовки кадрів, їх здатності працювати з великими масивами даних, здійснювати інтерпретацію аналітичної інформації та інтегрувати її в процес ухвалення управлінських рішень. У цьому контексті особливої актуальності набуває впровадження програм підвищення кваліфікації, професійної перепідготовки та формування міждисциплінарних навичок на перетині обліку, фінансів і цифрових технологій.

Загалом, удосконалення обліково-аналітичного забезпечення в умовах цифровізації має здійснюватися системно, із поєднанням сучасних технологічних рішень і методичних підходів управлінського обліку та фінансової аналітики. Такий інтегрований підхід формує надійне підґрунтя для підвищення фінансової стійкості, посилення конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Цифрова трансформація суттєво змінює підходи до обліку та аналізу фінансових результатів підприємств аграрного сектору, створюючи умови для підвищення прозорості, своєчасності та глибини фінансової аналітики. Результати проведеного дослідження підтверджують, що впровадження цифрових обліково-аналітичних платформ сприяє переходу від обліку як інструменту фіксації до його використання як повноцінного інструмента управління прибутковістю з урахуванням сезонності, біологічних особливостей і технологічної структури агровиробництва.

Подальше вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління підприємствами агробізнесу в цифровому середовищі є ключовою умовою зміцнення їх фінансової стійкості, підвищення конкурентоспроможності та розширення інноваційної спроможності в умовах нестабільності й трансформації ринкового середовища. Цифрові рішення підвищують якість управлінських рішень, посилюють контроль за витратами та доходами, а також забезпечують адаптивність бізнесу до зовнішніх ризиків.

Водночас ефективність цифрової трансформації безпосередньо залежить від узгодженості технологічних інновацій із методологією управлінського обліку, рівня розвитку аналітичної інфраструктури та професійної підготовки кадрів. У цьому контексті перспективними напрямками подальших наукових досліджень є оцінювання економічної доцільності інвестицій в IT-інфраструктуру, аналіз впливу цифрових інструментів на стабільність фінансових результатів у кризових умовах,

а також розроблення галузевих моделей цифрового управління прибутковістю в агробізнесі.

Література:

1. Баришевська І. В., Висоцька Ю. В. Особливості формування та обліку фінансових результатів сільськогосподарських підприємств. Економічний форум. 2015. № 1. С. 250—254.
2. Фальченко О., Яцина В., Кочетова Т. Особливості формування фінансових результатів сільськогосподарського підприємства. Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки). 2021. № 2. С. 32—36.
3. Hardaker J. B., Lien G., Anderson J. R., Huirne R. B. M. Coping with Risk in Agriculture. 2nd ed. Wallingford: CABI Publishing, 2004. 332 p.
4. Verdouw C. N., Wolfert J., Beulens A. J. M., Rialland A. Virtualization of food supply chains with the Internet of Things. Journal of Food Engineering. 2016. Vol. 176. P. 128—136.
5. Макарович В. К., Матюха М. М., Григоревська О. О. Створення інтегрованої системи обліку та аналізу у цифровому середовищі підприємства. Актуальні питання економічних наук. 2025. № 5.
6. Fedun V., Lyuba A., Kovtoniuk I. Цифрові інновації та їх вплив на бухгалтерський облік. Економічний аналіз. 2024. Т. 34, № 2. С. 440—452.
7. Свиноус І. В., Гаврик О. Ю., Ткаченко К. В., Микитюк Д. М., Семисал А. В. Організаційно-економічні засади використання цифрових технологій у діяльності сільськогосподарських підприємств. Агросвіт. 2020. № 16. С. 9—14.
8. Wolfert J., Ge L., Verdouw C., Bogaardt M.-J. Big Data in Smart Farming — A review. Agricultural Systems. 2017. Vol. 153. P. 69—80.
9. Дубініна М. В. Інтегрований підхід до аудиту доходів і безперервності діяльності аграрних підприємств у забезпеченні достовірності звітності. Modern Economics. 2025. № 52. С. 42—50.
10. Феденко Д. Візуальні конфігуратори як чинник розвитку бухгалтерського обліку в цифровому середовищі. Економіка та суспільство. 2025. № 78.
11. Hopkin P. Fundamentals of Risk Management: Understanding, Evaluating and Implementing Effective Risk Management. 4th ed. London: Kogan Page, 2018. 496 p.
12. Замлинська О. В., Бездушний Р. П., Гнатєва Т. М., Найда А. В. Обліково-аналітичний та статистичний ефект цифрових платформ і блокчейну в управлінні підприємствами АПК: інноваційний вплив на розвиток аграрного сектору. Food Industry Economics / Ekonomika Harcovon Promislovosti. 2025. Т. 17, № 3.
13. Левченко О. М., Довгенко Я. О., Яременко Л. І. Економічна оцінка ризиків кіберзагроз для цифрових бізнес-моделей. Актуальні питання економічних наук. 2025. № 18.
14. Bunda O. M., Matiukha M. M. Цифровізація системи бухгалтерського обліку підприємства. Journal of Strategic Economic Research. 2023. № 6. С. 133—142.
15. Riabokon A., Muzychenko A. Інтегроване аналітичне моделювання при прийнятті стратегічних фінансових рішень. Актуальні проблеми економіки (Actual Problems in Economics). 2025. № 288. С. 192—202.

References:

1. Baryshevska, I.V. and Vysotska, Yu.V. (2015), "Features of formation and accounting of financial results of agricultural enterprises", Ekonomichnyi forum, vol. 1, pp. 250—254.
2. Falchenko, O., Yatsyna, V. and Kochetova, T. (2021), "Features of formation of financial results of an agricultural enterprise", Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu 'Kharkivskiy politekhnichnyi instytut' (Economic sciences), vol. 2, pp. 32—36.
3. Hardaker, J.B., Lien, G., Anderson, J.R. and Huirne, R.B.M. (2004), Coping with Risk in Agriculture, 2nd ed, CABI Publishing, Wallingford, UK.
4. Verdouw, C.N., Wolfert, J., Beulens, A.J.M. and Rialland, A. (2016), "Virtualization of food supply chains with the Internet of Things", Journal of Food Engineering, vol. 176, pp. 128—136.
5. Makarovych, V.K., Matiukha, M.M. and Hryhorevska, O.O. (2025), "Creation of an integrated accounting and analysis system in the digital environment of the enterprise", Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk, vol. 5.
6. Fedun, V., Liuba, A. and Kovtoniuk, I. (2024), "Digital innovations and their impact on accounting", Ekonomichnyi analiz, vol. 34, no. 2, pp. 440—452.
7. Svynous, I.V., Havryk, O.Yu., Tkachenko, K.V., Mykytiuk, D.M. and Semysal, A.V. (2020), "Organizational and economic principles of using digital technologies in the activities of agricultural enterprises", Ahrosvit, vol. 16, pp. 9—14.
8. Wolfert, J., Ge, L., Verdouw, C. and Bogaardt, M.-J. (2017), "Big Data in Smart Farming — A review", Agricultural Systems, vol. 153, pp. 69—80.
9. Dubinina, M.V. (2025), "An integrated approach to auditing income and business continuity of agricultural enterprises in ensuring reporting reliability", Modern Economics, vol. 52, pp. 42—50.
10. Fedenko, D. (2025), "Visual configurators as a factor in the development of accounting in the digital environment", Ekonomika ta suspilstvo, vol. 78.
11. Hopkin, P. (2018), Fundamentals of Risk Management: Understanding, Evaluating and Implementing Effective Risk Management, 4th ed, Kogan Page, London, UK.
12. Zamlynska, O.V., Bezduzhnyi, R.P., Hnatieva, T.M. and Naida, A.V. (2025), "Accounting-analytical and statistical effects of digital platforms and blockchain in enterprise management of the agro-industrial complex", Food Industry Economics / Ekonomika Kharchovoi Promyslovosti, vol. 17, no. 3.
13. Levchenko, O.M. and Dovhenko, Ya.O. (2025), "Economic assessment of cyber threat risks for digital business models", Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk, vol. 18.
14. Bunda, O.M. and Matiukha, M.M. (2023), "Digitalization of the enterprise accounting system", Journal of Strategic Economic Research, vol. 6, pp. 133—142.
15. Riabokon, A. and Muzychenko, A. (2025), "Integrated analytical modeling in strategic financial decision-making", Actual Problems in Economics, vol. 288, pp. 192—202.

Стаття надійшла до редакції 21.01.2026 р.